

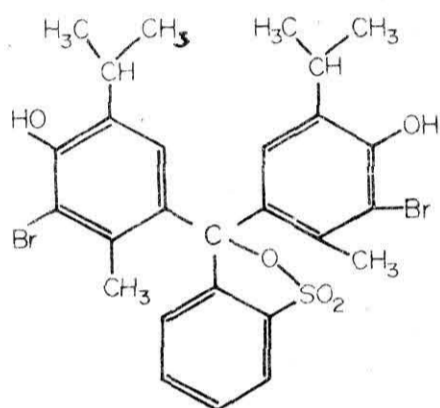
WYROBY PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO	N O R M A B R A N Ż O W A	BN-88
	Wskaźniki Błękit bromotymolowy	6197-05
		Zamiast BN-75/6197-05
		Grupa katalogowa 1053

1. WSTĘP

Przedmiotem normy jest błękit bromotymolowy stosowany jako wskaźnik w analizie chemicznej.

Błękit bromotymolowy ma:

- wzór sumaryczny $C_{27}H_{28}O_5Br_2S$,
- wzór strukturalny

- masę molową: 624,39 g/mol,
- nazwę systematyczną: dwubromotymolsulfoftaleina.

2. PODZIAŁ I OZNACZENIE

2.1. Gatunki. W normie ustala się dwa gatunki błękitu bromotymolowego oznaczone:

- cz.d.a. wsk. — czysty do analizy wskaźnik,
wsk. — wskaźnik.

2.2. Przykład oznaczenia błękitu bromotymolowego czystego do analizy wskaźnika:

BŁĘKIT BROMOTYMOLOWY cz.d.a. wsk. BN-88/6197-05

3. WYMAGANIA

3.1. Wymagania ogólne. Błękit bromotymolowy powinien mieć postać od różowego z odcieniem fioletowym do fioletowego drobnokrystalicznego proszku, nierozpuszczalnego w wodzie, dobrze rozpuszczalnego w alkoholu etylowym w rozcieńczonych roztworach wodorotlenków potasowców i wodnym roztworze amoniaku.

3.2. Wymagania chemiczne i fizyczne — wg tablicy.

Wymagania	cz.d.a. wsk.	wsk.
a) Rozpuszczalność w alkoholu etylowym 96%(V/V)	całkowita	całkowita
b) Straty przy suszeniu, %(m/m), nie więcej niż	1,0	1,4
c) Molowy współczynnik absorpcji <i>E</i>		
— przy pH 6,0 nie mniej niż	16 000	13 000
— przy pH 7,5 nie mniej niż	35 000	30 000
d) Jednorodność chromatograficzna	wg 5.3.6	wg 5.3.6
e) Czułość na zmianę pH	wg 5.3.7	wg 5.3.7

4. PAKOWANIE, PRZECHOWYWANIE I TRANSPORT

4.1. Wytyczne ogólne. Błękit bromotymolowy należy pakować, przechowywać i transportować zgodnie z PN-87/C-80001 oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami transportowymi¹⁾.

4.2. Pakowanie

4.2.1. Opakowanie jednostkowe stanowią słoje typu POCH do odczynników chemicznych, ze szkła oranżowego, wykonane zgodnie z BN-84/6833-23, z nakrętką z tworzywa sztucznego z polietylenową lub inną chemicznie odporną podkładką.

Masa netto: 5, 10, 25 g.

W uzgodnieniu z odbiorcą dopuszcza się inny rodzaj i wielkość opakowania, jeżeli przeprowadzone próby wykażą, że zabezpiecza ono produkt w sposób nie gorszy niż podane opakowania i ma wymiary zgodne z zasadami systemu wymiarowego opakowań wg PN-78/O-79021.

4.2.2. Opakowania transportowe stanowią skrzynki z tarcicy wg BN-63/7161-06, odporne na narażenia mechaniczne, sprawdzone wg PN-86/O-79100 — odpowiednio dla grupy 2 klasy 3 i odmiany 1.

Pojedyncze słoje w skrzynkach należy zabezpieczać

¹⁾ Patrz Informacje dodatkowe p. 3.

Zgłoszona przez Dyrektora Przedsiębiorstwa Przemysłowo-Handlowego — Polskie Odczynniki Chemiczne
Ustanowiona przez Dyrektora Instytutu Chemii Przemysłowej dnia 17 sierpnia 1988 r.
jako norma obowiązująca od dnia 1 marca 1989 r.
(Dz. Norm. i Miar nr 13/1988, poz. 31)

przed uszkodzeniem środkiem amortyzującym i układać w I warstwie.

W uzgodnieniu z odbiorcą i przewoźnikiem dopuszcza się inny rodzaj i wielkość opakowania, jeżeli przeprowadzone próby wykażą, że zabezpiecza ono produkt w sposób nie gorszy niż podane opakowania i ma wymiary zgodne z PN-78/O-79021.

4.2.3. Znakowanie opakowań jednostkowych należy wykonać zgodnie z PN-87/C-80001 i PN-76/O-79251.

4.2.4. Znakowanie opakowań transportowych należy wykonać zgodnie z PN-87/C-80001, umieszczając dodatkowo:

a) znaki manipulacyjne wg PN-85/O-79252 p. 2.4.1, 2.4.3 i 2.4.4,

b) liczbę warstw ładowania — 2 warstwy,

c) liczbę warstw składowania — 3 warstwy.

4.3. Formowanie jednostek ładunkowych. W przypadku stosowania paletyzacji, jednostki ładunkowe należy formować na paletach o wymiarach 800×1200 mm wg PN-81/M-78216. Ładunek na palecie należy zabezpieczyć przed przesuwaniem się i deformacją, tak aby tworzył wraz z paletą zwartą i stabilną jednostkę ładunkową i nie był wyższy niż 1,75 m.

4.4. Przechowywanie. Błękit bromotymolowy należy przechowywać zgodnie z PN-87/C-80001 w pomieszczeniach suchych, o zawartości wilgoci poniżej 50%, przewiewnych, o temperaturze od 15 do 30°C.

Przechowywać w 3 warstwach.

4.5. Okres gwarancji. Ustala się okres gwarancji błękitu bromotymolowego na 2 lata.

4.6. Transport. Błękit bromotymolowy nie jest materiałem niebezpiecznym wg RID/ADR. Opakowany wg 4.2 może być transportowany dowolnym krytym środkiem transportu, zgodnie z obowiązującymi przepisami kolejowymi i samochodowymi¹⁾.

Do środka transportu ładować w 2 warstwach.

5. BADANIA

5.1. Rodzaje badań

- sprawdzenie wymagań ogólnych (3.1),
- badanie rozpuszczalności w alkoholu etylowym (3.2a),
- oznaczanie strat przy suszeniu (3.2b),
- oznaczanie molowego współczynnika absorpcji (3.2c),
- badanie jednorodności chromatograficznej (3.2d),
- oznaczanie czułości na zmianę pH (3.2e).

5.2. Pobieranie próbek. Próbki należy pobrać zgodnie z PN-70/C-80047. Ogólna masa średniej próbki laboratoryjnej powinna być nie mniejsza niż 5 g.

5.3. Opis badań

5.3.1. Wytyczne ogólne. Podczas analizy, jeżeli nie zaznaczono inaczej, należy stosować wyłącznie odczynniki cz.d.a. oraz wodę destylowaną lub wodę o równoważnej czystości.

5.3.2. Sprawdzenie wymagań ogólnych. Wygląd zewnętrzny należy sprawdzić wizualnie, a rozpuszczalność w alkoholu — wg 5.3.3.

5.3.3. Oznaczanie rozpuszczalności w alkoholu etylowym. 0,10 g badanego błękitu bromotymolowego, odważonego z dokładnością do 0,0002 g, przenieść ilościowo do kolby pomiarowej pojemności 100 ml, rozpuścić w 96%(V/V) alkoholu etylowego, napęlnić do kreski i dokładnie wymieszać.

Badany błękit bromotymolowy odpowiada wymaganiom normy, jeżeli otrzymany roztwór będzie klarowny i nie będzie zawierał części nierozpuszczalnych.

Roztwór pozostawić do oznaczania wg 5.3.5, 5.3.6 i 5.3.7.

5.3.4. Oznaczanie strat przy suszeniu. Około 1 g badanego błękitu bromotymolowego, odważonego z dokładnością do 0,0002 g w uprzednio wysuszonym do stałej masy i zważonym z dokładnością do 0,0002 g naczynku wagowym, wysuszyć w suszarce w temperaturze 105 ÷ 110°C do stałej masy i zważyć.

Straty przy suszeniu (X_1) obliczyć w %(m/m) wg wzoru

$$X_1 = \frac{m - m_1}{m} \cdot 100 \quad (1)$$

w którym:

m_1 — masa wysuszonego błękitu bromotymolowego, g,

m — masa odważki badanego błękitu bromotymolowego, g.

5.3.5. Oznaczanie molowego współczynnika absorpcji $E_{pH\ 6,0}$ i $E_{pH\ 7,5}$

5.3.5.1. Aparatura i przyrządy

a) Spektrofotometr w zakresie promieniowania światła widzialnego.

b) Kuwety szklane o grubości warstwy = 1 cm.

5.3.5.2. Odczynniki i roztwory

a) Roztwór buforowy fosforanowo-boraksowy o pH 6,0, przygotowany wg PN-81/C-06504 p. 2.3.2.7.

b) Roztwór buforowy fosforanowo-boraksowy o pH 7,5, przygotowany wg PN-81/C-06504 p. 2.3.2.7.

Zmierzyć wartość pH na pehametrze. Dopuszcza się tolerancję $\pm 0,05$.

Jeżeli wartości odbiegają od normy należy doprowadzić pH do właściwej wartości, dodając jednego ze składników buforu.

5.3.5.3. Wykonanie oznaczania. 0,5 ml roztworu błękitu bromotymolowego (wg 5.3.3) odmierzyć do kolby pomiarowej pojemności 50 ml, dopełnić do kreski roztworem buforowym o pH 6,0 i dokładnie wymieszać.

Do drugiej kolby pomiarowej pojemności 50 ml odmierzyć 0,5 ml roztworu badanego błękitu bromotymolowego wg 5.3.3, dopełnić do kreski roztworem o pH 7,5 i dokładnie wymieszać.

Wykonać pomiar absorbancji przygotowanych roztworów w kuwetach o grubości warstwy 1 cm w zakresie długości fali 405 ÷ 445 nm dla roztworu o pH 6,0 oraz 600 ÷ 640 nm dla roztworu o pH 7,5.

Jako odnośniki stosować odpowiednie roztwory buforowe.

Odczytać maksymalną absorbancję roztworów w podanych zakresach długości fal i obliczyć molowe współczynniki absorpcji wg wzorów

¹⁾ Patrz Informacje dodatkowe p. 3.

$$E_{pH\ 6,0} = \frac{Ax}{b \cdot c} = \frac{Ax}{1,6015} \cdot 10^5 \quad (2)$$

$$E_{pH\ 7,5} = \frac{Ay}{b \cdot c} = \frac{Ay}{1,6015} \cdot 10^5 \quad (3)$$

w których:

A_x — maksymalna absorbancja badanej próbki odczytana w zakresie długości fal $405 \div 445$ nm dla roztworu o pH 6,0,

A_y — maksymalna absorbancja badanej próbki odczytana w zakresie długości fal $= 600 \div 640$ nm dla roztworu o pH 7,5,

b — grubość warstwy = 1 cm,

c — stężenie molowe badanego roztworu błękitu bromotymolowego = $1,6015 \cdot 10^{-5}$ mol/l.

5.3.6. Badanie jednorodności chromatograficznej

5.3.6.1. Aparatura i przyrządy

a) Komora chromatograficzna wyłożona bibułą.

b) Płytkę chromatograficzną szklaną pokrytą 0,25 cm warstwą żelu krzemionkowego Kieselgel 60 firmy Merck, wysuszona uprzednio w temperaturze pokojowej w ciągu 24 h.

c) Strzykawka lub mikropipeta pojemności 0,005 mol (5 μ l).

5.3.6.2. Odczynniki i roztwory

a) Alkohol etylowy 96%(V/V).

b) *n*-Butanol.

c) Kwas octowy.

d) Roztwór rozwijający przygotowany przez zmieszanie alkoholu etylowego, alkoholu *n*-butylowego, kwasu octowego i wody w stosunku objętościowym 10 + 30 + 1 + 15. Roztwór rozwijający powinien być przygotowany na 24 h przed wprowadzeniem do komory chromatograficznej i nie powinien być przechowywany dłużej niż 20 dni.

5.3.6.3. Wykonanie oznaczania. Na płytce chromatograficznej zaznaczyć punkt startu w odległości 1,5 cm od dolnego brzegu płytki i długości drogi roztworu rozwijającego w odległości 10 cm od punktu startu. Na

oznaczony punkt startu nanieść przy użyciu strzykawki 0,01 ml (10 μ l) roztworu badanego błękitu bromotymolowego wg 5.3.3 i odparować w temperaturze pokojowej rozpuszczalnik z naniesionej plamy badanego roztworu.

Tak przygotowaną płytkę umieścić w komorze chromatograficznej do której uprzednio wprowadzono roztwór rozwijający wg 5.3.6.2d) w takiej ilości, aby wstawiona płytka była zanurzona do wysokości 1 cm.

Chromatogram rozwijać tak długo, aż czoło roztworu rozwijającego osiągnie zaznaczoną długość drogi. Płytkę wyjąć i wysuszyć w temperaturze pokojowej. Zaznaczyć środki plam.

Współczynnik (R_f) obliczyć wg wzoru

$$R_f = \frac{X_p}{X_R} \quad (4)$$

w którym:

X_p — odległość środka plamy badanego błękitu bromotymolowego od punktu startu, cm,

X_R — odległość czoła roztworu rozwijającego od punktu startu, cm.

Badany błękit bromotymolowy odpowiada wymaganiom normy dla gatunku cz.d.a. wsk., jeżeli na chromatogramie wystąpi jedna plama koloru ciemnożółtego o $R_f = 0,65 \pm 0,05$.

Dla gatunku wsk. dopuszcza się wystąpienie dodatkowo jednej plamy zanieczyszczenia.

5.3.7. Oznaczanie czułości na zmianę pH. 0,3 ml roztworu badanego błękitu bromotymolowego, przygotowanego wg 5.3.3, dodać do 100 ml uprzednio przygotowanej i wystudzonej wody.

Do otrzymanego roztworu koloru żółtego dodać 0,1 ml roztworu wodorotlenku sodowego o $c(\text{NaOH}) = 0,02$ mol/l.

Badany błękit bromotymolowy odpowiada wymaganiom normy, jeżeli roztwór zabarwi się na kolor niebieski.

K O N I E C

INFORMACJE DODATKOWE

1. Instytucja opracowująca normę — Przedsiębiorstwo Przemysłowo-Handlowe — Polskie Odczynniki Chemiczne, Gliwice.

2. Istotne zmiany w stosunku do BN-75/6197-05

a) wprowadzono oznaczanie molowego współczynnika absorpcji
b) wprowadzono oznaczanie jednorodności chromatograficznej metodą TLC.

3. Normy o dokumenty związane

PN-81/C-06504 Analiza chemiczna. Przygotowanie roztworów buforowych

PN-87/C-80001 Odczynniki i substancje specjalnie czyste. Pakowanie, przechowywanie i transport

PN-70/C-80047 Odczynniki. Wytyczne pobierania próbek i przygotowania średniej próbki laboratoryjnej

PN-81/M-78216 Palety ładunkowe płaskie jednopłytowe czterowyjściowe bez skrzydeł drewniane 800×1200-EUR

PN-78/O-79021 Opakowania. System wymiarowy

PN-86/O-79100 Opakowania transportowe. Odporność na narażenia mechaniczne. Wymagania i badania

PN-76/O-79251 Opakowania jednostkowe z zawartością. Znaki i znakowanie. Wymagania podstawowe

PN-85/O-79252 Opakowania transportowe z zawartością. Znaki i znakowanie. Wymagania podstawowe

BN-84/6833-23 Opakowania jednostkowe szklane. Słoje typu POCH do odczynników chemicznych

BN-63/7161-06 Skrzynki i komplety skrzynkowe z tarcicy do odczynników chemicznych

Ustawa z dnia 15 listopada 1984 r. Prawo przewozowe (Dz. U. nr 53 poz. 272 z 1984 r.)

Regulamin Przedsiębiorstwa PKP o ładowaniu i zabezpieczaniu przesyłek towarowych (Dz. TiZK nr 9 poz. 68 z 1985 r.)

Przepisy o ładowaniu wagonów towarowych. Załącznik II do Umowy o wzajemnym użytkowaniu wagonów towarowych w komunikacji międzynarodowej (RIV) (Dz. TiZK nr 15 poz. 119 z 1981 r.) wraz z późniejszymi zmianami

Zarządzenie Ministra Komunikacji z dnia 7 marca 1963 r. w sprawie ładowania samochodów ciężarowych i przyczep (Mon. Pol. nr 24 poz. 123 z 1963 r. i nr 35 poz. 250 z 1968 r.)

4. Symbol wg KTM

cz.d.a. wsk. 1331-21,

wsk. 1331-21.

5. Autor projektu normy — mgr inż. M. Witecka-Grabowa — Przedsiębiorstwo Przemysłowo-Handlowe — Polskie Odczynniki Chemiczne, Gliwice.